

Osobní údaje na internetu

Se svými osobními údaji nakládáme obzvláště na internetu v podstatě denně. Aféra s britskou konzultantskou společností Cambridge Analytica v roce 2018 ukázala, že osobní údaje, které uživatelé sami zadají na sociální sítě, mohou být zneužity dokonce k ovlivnění voleb. Běžnou praxí je využívání osobních údajů k cílenému marketingu, díky němuž se Google dostal mezi tři nejvíce ceněné značky na světě. Co všechno však je osobními údaji a jaká práva v souvislosti s nimi máte?

Co je osobním údajem

V květnu roku 2018 nabylo účinnosti obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), které upravuje všechny podstatné aspekty ochrany osobních údajů. Zásadní změnu v chápání údajů a práv s nimi spojených sice GDPR nepřineslo, avšak přimělo společnost a firmy zpracovávající osobní údaje více si problematiky všimnout a důkladněji dbát na zabezpečení osobních dat.

Definice osobního údaje je značně široká, protože jím je každá informace, na základě které lze identifikovat fyzickou osobu (člověka), jež se v terminologii GDPR nazývá subjekt údajů. Osobním údajem tak je jméno a příjmení, adresa, datum narození i rodné číslo, ale také síťový identifikátor (IP adresa) nebo fotografie, pokud z ní můžete určit vyfočenou osobu.

Rozhodovací praxe soudů již dříve zařadila mezi osobní údaje také mobilní číslo či e-mailovou adresu, protože v dnešní době umožňují se s jejich držitelem spojit v reálném čase, což je základní cesta, jak se někomu dostat do soukromí. Osobním údajem tedy může být skutečně cokoli, co povede, byť s doplňujícími informacemi, k identifikaci konkrétního člověka.

Kdo a jak osobní údaje zpracovává

Podobně jako je široce definován osobní údaj, je široce definováno také zpracování osobních údajů. Jedná se o jakoukoliv operaci s osobními údaji – počínaje zaznamenáním, přes

Proč GDPR

Jedním z hlavních důvodů pro přijetí nového nařízení bylo sjednocení úpravy ochrany osobních údajů v rámci celé Evropské unie. Předchozí úprava byla obsažena ve směrnicích. Ta ovšem vyžaduje, aby ji každý členský stát nějakým způsobem převedl do svého právního řádu, čímž mohou vznikat větší či menší odchylky. Jedno nařízení, jež je přímo aplikovatelné v každém členském státu EU, se snaží tento nevhodný stav napravit. GDPR dále zpřesňuje a zprehledňuje některé principy, které nebyly v předchozí úpravě zcela jasně stanoveny, což mnohdy způsobovalo výkladové problémy.

uložení, až po jejich zničení. Cílem takto obsáhlých vymezení je chránit osobní údaje občanů Evropské unie v co největší možné míře. K tomu přispívá také to, že se unijním pravidlům musejí přizpůsobit i společnosti, které sice mají sídlo mimo EU, avšak zpracovávají údaje na jejím území. Zpracování provádí správce, případně jej může svěřit zpracovateli. Správce také určuje účely a prostředky zpracování údajů.

Ať tak či onak, údaje musejí být zabezpečeny přiměřeně k rozsahu a rizikovitosti zpracování. Pekař na rohu zaměstnávanější dva pomocníky toho bude mít k zabezpečení méně než společnost provozující internetovou platební bránu a rizika budou také nesouměřitelná. Podle toho je nutné zvolit přiměřené prostředky ochrany: na jedné straně uzamčená skříně se šanonem a zaheslovaný počítač s nainstalovaným antivirem, na straně druhé nákladný šifrovací systém chránící platební údaje zákazníků.

Při zpracování má správce také řadu informačních povinností. Pokud po vás někdo na internetu bude chtít osobní údaje, měl by vám při jejich získávání vždy sdělit svou totožnost a kontaktní údaje, účely zpracování (proč a na co údaje chce), právní základ pro zpracování údajů (nejčastěji smlouva či souhlas), dále jestli údaje bude správce někomu předávat, jak dlouho je bude mít uloženy a poučit vás o právech, která k nim podle GDPR máte. V neposlední řadě musí správce také bezplatně vyřizovat vaše žádosti ohledně osobních údajů, a to nejpozději do jednoho měsíce.

Vaše práva k osobním údajům

GDPR vychází z toho, že každý svobodně rozhoduje, co s jeho osobními údaji bude. Primárně proto máte právo na přístup k osobním údajům, jež sestává z povinnosti správce sdělit vám na žádost, zda vaše údaje zpracovává, a pokud tomu tak je, musí vám poskytnout rovněž předepsané informace a kopii zpracovávaných osobních údajů. Dále můžete požadovat opravu nepřesných či doplnění neúplných osobních údajů nebo jejich výmaz, pokud již není důvod k jejich zpracování. K tomu je však nutné dodat, že vymazat údaje, na jejichž zpracování už nemá správce právo, musí sám od sebe. S tím souvisejí také zásady minimalizace údajů (zpracovávat

Předvyplněné kolonky aneb Cookies

Při práci na internetu je rovněž možné se setkat se situacemi, kdy se v kolonkách, které vyplňujete k přihlášení do e-mailu nebo při objednávce zboží, po kliknutí automaticky zobrazí vaše jméno. Stává se tak díky cookies, neboli malým datovým souborům, jež se s vaším souhlasem ukládají do počítače a následně při otevření webových stránek přizpůsobují stránku vašim preferencím. Cookies jsou dnes v největší míře využívány k cílené reklamě. Název cookie, neboli sušenka, je odvozen od anglosaského zvyku nabídnout návštěvníkům sušenku, aby se rychleji vytvořila příjemná atmosféra. Každé takové cookies je možné zakázat nebo následně z vašeho počítače smazat. Z cookies dokážou společnosti vyčíst váš pohyb po síti nebo přímo fyzickou adresu, proto stojí za úvahu seznámit se s nastavením prohlížeče, kde můžete cookies třetích stran zakázat.

jen ty skutečně nezbytné) a omezení doby uložení (čas, po který jsou údaje uchovávány, má být omezen na minimum).

Nově zavedeným právem, které má zjednodušit přechody mezi jednotlivými poskytovateli služeb, je právo na přenositelnost údajů. V jeho rámci, jestliže je zpracování údajů založeno na souhlasu nebo na smlouvě a provádí se automatizovaně, máte nárok na to, aby vám správce vydal vaše údaje v běžně používaném a strojově čitelném formátu. Tento soubor pak můžete předat další společnosti, případně požadovat jeho předání původním správcem, je-li to technicky proveditelné. Opatření by vám mělo pomoci například při přechodech mezi bankami či pojišťovnami, ale také mezi mobilními operátory. Nakonec, pokud víte, že správce zpracovává vaše údaje na základě oprávněného zájmu (musí vás o tom v podmínkách informovat), můžete proti tomu vznést námitku, což v případě přímého marketingu povede k ukončení zpracovávání údajů a jejich výmazu.

Jak je to se souhlasem

Za prvé je zapotřebí si uvědomit, že souhlas není jediným důvodem ke zpracování osobních údajů. Na internetu se velmi často setkáte také se zpracováním na základě smlouvy. Pokud si něco koupíte v e-shopu, není nutné, abyste udělovali souhlas se zpracováním osobních údajů, které jsou nezbytné pro kupní smlouvu. Vaše jméno, příjmení, adresu, kontaktní a platební údaje tak e-shop může zpracovat i bez souhlasu, jelikož bez nich by vám zboží doručit nemohl. Pokud však bude chtít e-shop údaje využít i jinak, například k zaslání pravidelného zpravodaje, souhlas už potřebuje. Obecně je tedy souhlas potřebný k čemukoliv, co je nad rámec smlouvy nebo povinností stanovených dalšími právními předpisy (například pro účely správy daní).

i

Co když někdo své povinnosti porušuje

GDPR neříká, že za tento prohřešek se ukládá taková pokuta a za tento taková. Záleží na okolnostech daného případu – například povaze, závažnosti a délce trvání porušení GDPR, na tom, zda se správce dopustil nějakého jeho porušení už v minulosti nebo jak spolupracoval s dozorovým úřadem na nápravě situace. V případě porušení vašich práv, mezi která patří také právo na výmaz osobních údajů, hrozí pokuta až do výše 20 milionů eur nebo 4 % celkového celosvětového ročního obrátu podle toho, co je vyšší. Za nepříliš závažný prohřešek však může Úřad pro ochranu osobních údajů uložit pouze napomenutí.

Pokud po vás kdokoliv na síti požaduje souhlas se zpracováním osobních údajů, musí to udělat odděleně od jakýchkoliv dalších sdělení. Vysvětlení toho, o co se jedná, proč a na jak dlouho jsou údaje potřeba, vám musí správce poskytnout jednoduše a srozumitelně, aby to pochopil i ten, kdo není právník. V praxi by proto mělo být pro každý souhlas zaškrtnávací políčko či nějaké tlačítko zvlášť a neměl by chybět odkaz na další vysvětlení. Souhlas můžete vždy bez jakéhokoliv znevýhodňování odvolat, a to stejnými prostředky, jakými jste jej udělili.

Myslete také na to, že poskytnutí služby či jakékoli jiného plnění smlouvy nesmí být vázáno na souhlas se zpracováním osobních údajů, které není pro danou věc nutné. Je proto vhodné si dávat pozor, komu a k čemu souhlas udělujete. Jestli někdo například podmiňuje dodání zboží souhlasem se zasíláním zpravodaje, přičemž ani nevysvětlí, jak dlouho plánuje vaše údaje uchovat, je pravděpodobné, že nebude vaše práva respektovat ani při odstoupení od smlouvy do 14 dnů nebo při reklamaci.

A co sociální sítě

Na sociální sítě nahráváme denně velké množství osobních údajů – ať už se jedná o fotografie s životními úspěchy, informace o změně zaměstnání, o stěhování či jednoduše „jen“ jméno, příjmení a datum narození. Rozsáhlé poskytování údajů ale nepřispěje pouze „k lepšímu uživatelskému zážitku“, jak provozovatelé sociálních sítí deklarují. Vaše údaje jsou v podstatě platidlem, které směňujete za možnost využívat službu. Sociální sítě a další internetové společnosti (především Facebook a Google) totiž někde své příjmy získat musejí, pokud poskytují své služby zdarma – primárním zdrojem příjmů je jim využívání vašich osobních údajů pro účely cílené a další reklamy. Je proto dobré dávat pozor na to, komu detaily ze svého soukromí sdělujete.

Kam se obrátit

Pokud máte podezření, že správce vaše údaje zpracovává v rozporu s domluveným účelem, dostatečně je nezabezpečil nebo ignoruje vaše požadavky, můžete podat stížnost k Úřadu pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ). Ten je v této oblasti dozorovým úřadem a podle GDPR je také pověřen spolupracovat s úřady z jiných členských států při řešení přeshraničních případů. O postupu v řešení stížnosti či přímo o jeho výsledku má úřad povinnost vás vyrozumět do tří měsíců. Pokud tak neučiní, můžete se obrátit na soud. U soudu se rovněž můžete domáhat náhrady újmy, kterou vám správce porušením svých povinností způsobil.